

Stikstofscan: stand van zaken mei 2025

1	Inleiding	3
2	Actualiteit	4
2.1	<i>Oktober 2024 – Koude Start emissies</i>	5
2.2	<i>December 2024 – Raad van State – Uitspraak Rendac/Amercentrale</i>	6
2.3	<i>Januari 2025 – Rechtbank Den Haag – Greenpeace vs. de Staat</i>	8
2.4	<i>Januari 2025 – Oprichting Ministeriële Commissie Economie & Natuurherstel</i>	9
2.5	<i>Maart / April 2025 – Aankondiging Gelders beleid – 500 meter zone/stroken beleid</i>	10
2.6	<i>25 April 2025 – Aankondiging startpakket maatregelen Ministeriële Commissie</i>	12
3	Stikstof: wat is het	14
3.1	<i>Wat is stikstof</i>	14
3.2	PM <i>De situatie in Arnhem</i>	15
3.3	<i>De aangetaste natuur herstellen</i>	17
3.4	<i>Reduceren stikstofuitstoot</i>	19
3.5	<i>Stikstof en woningbouwprojecten</i>	21
4	PM Samenwerking met Provincie Gelderland, Regio, Rijk	25
4.1	<i>Regioarrangement</i>	25
4.2	<i>Samenwerking Zuid-Veluwse gemeenten Arnhem - Renkum – Rheden - Rozendaal</i>	25
5	PM Samenvatting en conclusies	26

1

Inleiding

In dit document lichten we de actuele stand van zaken toe rondom het stikstof dossier in de gemeente Arnhem. “Stikstof” is al langer een probleem, en sinds de uitspraak van de Raad van State in mei 2019 is stikstof een belangrijk thema geworden. De staat van de Natura 2000-gebieden is dermate slecht dat de instandhoudingsdoelen niet gehaald werden met het toenmalige beleid. Nederland wordt daarom gedwongen maatregelen te treffen om de natuur te herstellen door de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te verlagen.

De laatste maanden is stikstof weer veel in het nieuws, door een nieuwe uitspraak door Raad van State. De gemeenteraad is eerder in [2019](#) en [2021](#) per raadsbrief geïnformeerd over hoe de gemeente Arnhem omgaat met stikstof. Ook is de raad via beantwoording van mondelinge en schriftelijke vragen geïnformeerd over het onderwerp.

Stikstof is al jaren een aandachtspunt bij gebiedsontwikkeling en (woningbouw)projecten in Arnhem. Ondanks de steeds strenger wordende eisen, was stikstof tot voor kort geen showstopper. Vanwege recente ontwikkelingen, zoals wijzigingen in verspreidingsberekeningen, nieuwe jurisprudentie en het besluit van de Provinciale Staten om een voorbereidingsbesluit te nemen is stikstof mogelijk wel een belemmering voor ontwikkelingen in Arnhem.

Het thema stikstof wordt via drie lijnen opgepakt in de organisatie.

1. Natuurherstel,
2. Verlagen van stikstofdepositie,
3. Woningbouwprojecten.

De bovenstaande lijnen zijn opgenomen in een concept stikstofagenda. Dit document is ambtelijk gebruikt als handvat om alle aspecten rondom het dossier in beeld te brengen en de actualiteit bij te houden. Doordat het landschap continu in beweging is, is de stikstofagenda altijd al levend document geweest. Door de recente ontwikkelingen, waarbij het nieuws en beleid zich snel achterelkaar opvolgend, is de agenda tijdelijk losgelaten en is overgeschakeld naar een stikstofscan. Met de scan wordt de actualiteit gevolgd. Nederland dreigt op slot te gaan, of zit momenteel al min of meer op slot.

De agenda is daarom omgebouwd tot een stikstofscan. De stikstofscan is een meer dynamisch document die voortdurend wordt aangepast op basis van de actualiteit. Hiermee wordt het steeds veranderende landschap in kaart gebracht en hierop geanticipeerd. Op landelijk niveau is door de regering eerder beleid stopgezet (Nationaal Programma Landelijk Gebied, NPLG) en wordt daardoor ook provinciaal beleid (Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, VLGG) geraakt. Op zowel landelijk als provinciaal als regionaal gebied wordt op dit moment gewerkt om ‘van het slot’ te kunnen, of ‘niet op slot’ te gaan.

2 Actualiteit

Om de actualiteit goed te kunnen duiden is enige kennis nodig rondom het onderwerp stikstof. Wat is het, met welk wettelijk kader hebben we te maken, en hoe ziet het beleid en de aanpak van de stikstof problematiek er tot nu toe uit. In de realiteit en de actualiteit volgen de ontwikkelingen zich zo snel op, dat enige basiskennis verondersteld wordt voor diegenen die zich via dit document van de actualiteit op de hoogte willen stellen. Voor de situatie Arnhem wordt verondersteld dat bekend is dat projecten die op voldoende afstand tot Natura-2000 gebieden (nog) geen gevolgen ondervinden van de huidige ontwikkelingen. De actuele situatie grijpt vooral in op projecten op locaties waarvan al bekend is dat deze, door de ligging nabij Natura-2000 gebieden, een verhoogde kans hebben getroffen te worden door landelijk dan wel regionaal beleid. Zo is via de pers uitgelekt dat op landelijk niveau wordt gesproken over een strook van 250 meter rond de Veluwe, en op provinciaal niveau over een strook van 500 meter. Verderop in dit document wordt een introductie op het onderwerp toegevoegd (hoofdstukken 3 en 4).

Bij het opstellen en bewerken van dit document wordt de actualiteit en het perspectief belangrijker geacht dan volledig uitputtend te zijn. De informatie kan inmiddels verouderd zijn of nog niet compleet. Dit document is bedoeld voor beleidsmakers die behoefte hebben aan actuele inzichten.

Leeswijzer:

Indien een onderwerp met **PM** (pro memorie) is gemarkeerd, is tekst mogelijk niet meer van toepassing en heeft het onderwerp actualisatie.

2.1 Oktober 2024 – Koude Start emissies

Binnen de verspreidingsberekeningen met het AERIUS model worden stikstof bronnen ingevoerd waarna met het rekenhart de depositie van stikstof op omliggende Natura-2000 gebieden wordt berekend. Dit AERIUS programma is niet alleen een rekenmodel voor verspreidingsberekeningen, maar werkt als een compleet pakket: De invoer van bronnen is verregaand uitgewerkt en ontwikkeld. Daarmee wordt het steeds eenvoudiger om complexe emissies situaties op een eenduidige manier te modelleren. Op deze manier worden de berekeningen geharmoniseerd, en wordt met de nieuwste bron informatie gewerkt.

Er vinden elke jaar revisies plaats waarmee het model verder verfijnd wordt, maar ook actueel is op het gebied van de emissies. Zo worden de kengetallen voor wegverkeer elk jaar vernieuwd, daar het Nederlandse wagenpark steeds verder verschoont.

Aanpassing emissie kentallen en modelinvoer

In Oktober 2024 is in AERIUS Calculator een wijziging doorgevoerd voor Koude Start Emissies. Uit onderzoek van TNO is gebleken dat de emissie van een voertuig dat zich nog in de opwarmfase bevindt, veel hogere stikstof emissies heeft dan eenmaal opgewarmd. De diverse nabehandelingssystemen in auto en vrachtwagen zijn dan op bedrijfstemperatuur waardoor ze pas dan de optimale werking hebben. De totale emissie van het wagenpark werd voorheen over het gehele traject geprojecteerd binnen de verspreidingsmodellen. Nu bekend is dat de eerste kilometers ná een koude start een hogere emissie oplevert, en na het bereiken van de bedrijfstemperatuur lager, is dit Na de update van Oktober 2024 wordt binnen de berekeningen hiermee rekenen gehouden.

Meer (technische) informatie rondom dit onderwerp:

[BIJ12 - Handreiking koude start februari 2025.pdf](#)

Gevolgen voor gemeente Arnhem: Woningbouw

Een groter deel van de emissie van wegverkeer wordt dichterbij de start van een traject geprojecteerd, indien er sprake is van een koude start. Voor (grote) parkeerplaatsen of terreinen waar veel vrachtwagens langere tijd geparkeerd staan, zoals industrieterreinen betekent dit dat hier méér emissie plaats vindt dan eerder verondersteld. Ook in woonwijken waar relatief veel koude start plaatsvinden (bewoners die 's ochtends vertrekken) wordt een grote emissie geprojecteerd.

Waar eerder van de twee fasen rondom woningbouw voornamelijk de bouwfase/realisatiefase belangrijk was, en waar de gebruiksfase niet, is nu óók of vooral in de gebruiksfase er risico op (blijvende) stikstofemissies en daarmee depositie op nabij gelegen Natura-2000 gebieden. De verkeersaantrekkende werking die woonwijken genereren, kan hierbij via (intern) salderen gemitigeerd worden. Alleen is intern salderen nu ook vergunningsplichtig (zie ook paragraaf 2.2).

Het directe gevolg van deze aanpassing is geweest: Naast de bouwfase, is nu ook de gebruiksfase vaker kritisch: Ook voor de gebruiksfase zal vaker intern salderen ingezet moeten worden om te onderbouwen dat de emissie en daarmee depositie in ieder geval kleiner of maximaal gelijk is aan de referentie situatie. Dit heeft vooral gevolgen voor projecten met een aanzienlijk aantal woningen die binnen een beperkte afstand tot Natura 2000-gebieden liggen (tot 2 á 3 km afhankelijk van het aantal woningen).

2.2 December 2024 – Raad van State – Uitspraak Rendac/Amercentrale

Als inleiding op de uitspraken van RvS in december 2025:

“Deze uitspraak heeft voor zowel PAS melders, agrariërs, industrie, maar ook woningbouw en energie grote gevolgen. De vergunningverlening gaat verder op slot en de druk op handhaving wordt groter. Deze uitspraak zorgt voor meer onzekerheid bij ondernemers, terwijl zij juist behoefte hebben aan duidelijkheid.” - Jelle Beemsterboer, voorzitter van bestuursadviescommissie Landelijk Gebied

Via salderen is het mogelijk om projecten doorgang te laten vinden, ook als het project stikstof emissie en daarmee depositie op een Natura 2000-gebied veroorzaakt. De werkwijze is hierbij als volgt: Een bestaande situatie met een stikstof emissie wordt gestopt, ten faveure van de nieuwe ontwikkeling. De stikstofdepositie in de omliggende Natura 2000-gebieden neemt daarbij altijd af of blijft hooguit gelijk aan de referentie situatie.

Er is sprake van Extern Salderen, als het verdwijnen van stikstof emissie buiten het projectgebied wordt gebruikt om een project doorgang te laten vinden. Bij extern salderen is het belangrijk dat de vrijgekomen stikstof ruimte slechts éénmaal kan worden ingezet voor een nieuwe ontwikkeling. Ook is het hierbij belangrijk dat de vrijgekomen stikstofruimte (deels) ten goede komt aan de natuur. Zolang de kritische depositiewaarde (KDW) van een Natura 2000-gebied overschreden wordt, is verlaging van de stikstof depositie nodig voor de instandhoudingsdoelen. Bij Extern Salderen speelt verder mee dat, doordat de emissie op de ene locatie moet worden gecompenseerd door het verlagen van de emissie op een andere locatie, het effect op de natuur niet altijd op dezelfde gebieden optreedt. Het afwegen van het verbeteren van de natuur op de ene locatie ten opzichte van het mogelijk verslechteren van de natuur op een andere vraagt om een maatwerk beoordeling. Extern Salderen is daarom altijd vergunning plichtig.

Bij Intern Salderen wordt de ene emissie veroorzakende activiteit omgeruild tegen een andere. Te denken valt aan het realiseren van een woonwijk op de locatie waar een school gevestigd is, of het realiseren van een nieuwe, schonere fabriek op de plek van een oude vervuilende. Omdat de emissie vanaf dezelfde locatie wordt uitgestoten, kan eenvoudiger getoetst worden of de belasting van de nabij gelegen Natura 2000-gebieden gelijk blijft of afneemt. Binnen AERUS is daarvoor een verschil berekening mogelijk: Twee scenario's worden vergeleken, waarbij er op geen enkel hexagoon een toename mag worden berekend. Via intern salderen is er daarmee altijd sprake van een minimaal gelijkblijvende stikstofdepositie, of een afname.

Aanpassing: Intern Salderen vergunningsplichtig

Door de uitspraak van RvS is intern salderen niet meer toegestaan zonder vergunning. De regels veranderen daarmee niet wezenlijk, maar de uitwerking is toch groter dan enkel de vergunning. De provincie als bevoegd gezag zal de afweging moeten maken of sprake is van additionaliteit: is de vrijgekomen stikstofruimte niet al noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Waar er eerder geen toetsing van additionaliteit noodzakelijk werd geacht, is dit nu wel het geval. Met intern salderen was altijd sprake van gelijkblijvende dan wel afnemende stikstof depositie. Maar de afweging óf deze vrij gekomen ruimte wel ingezet mocht worden voor de nieuwe ontwikkeling óf juist ten goede moest komen aan de natuur, werd niet gemaakt.

Gevolgen voor gemeente Arnhem: Direct woningbouw (en andere)

Eerder is aangegeven dat, met de aanpassing van de koude start emissie, de gebruiksfase nu vaak ook een bijdrage aan stikstof depositie levert. Voor projecten op korte afstand tot Natura 2000-gebieden werd voor zowel de bouwfase als de gebruiksfase daarom met enige regelmaat intern salderen als mogelijkheid ingezet. Voor de bouwfase zijn ook andere mitigerende maatregelen mogelijk, te denken valt aan de inzet op schoon en emissieloos bouwen (SEB), modulair bouwen (prefab) of het gespreid uitvoeren om zo de tijdelijke depositie druk te verlagen. Voor de gebruiksfase is er bij woningbouw vaak veel minder mogelijkheid om stikstofuitstoot te

reduceren. Gasloos bouwen is reeds de norm en de stikstof emissie komt vaak enkel door de verkeersaantrekkende werking. De emissies van dit verkeer zijn, ten opzichte van andere bronnen, vaak slechts klein, maar woonwijken dicht bij Natura 2000-gebieden leiden toch al snel tot enige depositie.

Hoewel de emissies van het steeds verschonende wagenpark autonoom afnemen, zijn er slechts zeer beperkt handvatten om deze emissies verder te reduceren. De parkeernorm verlagen, goed openbaar vervoer aanleggen, inzetten op ander soortige mobiliteit zijn slechts ten dele toereikend om de stikstof emissie te verlagen. Voor geplande woonwijken dicht tegen Natura 2000-gebieden aan is enige emissie en depositie niet eenvoudig volledig uit te sluiten.

Doordat de mogelijkheid van eenvoudige intern salderen is weggefallen is voor de gebruiksfase van woningen nu vaak ook een vergunning benodigd. Het bevoegd gezag is hierbij door de gewijzigde situatie overbelast, wat tot vertragingen kan leiden. Ook is er de afweging additionaliteit te maken, waarbij de provincie alle ontwikkelingen rondom Natura 2000-gebieden heeft af te wegen.

De provincie Gelderland geeft aan op dit moment de additionaliteit moeilijk of niet te kunnen onderbouwen. Dat betekent dat nog niet kan worden aangetoond dat de stikstofruimte die in een aanvraag zit niet al nodig is voor het herstel van de natuur. Dat komt omdat de natuur er in de meeste gebieden (zoals de Veluwe) niet goed voorstaat.

De provincie is inmiddels bezig met het opstellen en uitwerken van een geborgd (wettelijk vastgelegd) pakket aan maatregelen, waarmee straks de additionaliteit wel onderbouwd kan worden. Dit pakket moet zowel natuurherstel bevorderen als een continue daling van stikstofuitstoot garanderen. Het is nog onduidelijk wanneer dit pakket aan maatregelen er zal komen.

Aankomende projecten dichterbij Natura 2000-gebieden zoals de ontwikkeling aan de Heijenoordseweg West kunnen dus lastig zijn. Hier is de afstand tot de natuur klein, het aantal woningen hoog en de mogelijkheden voor intern salderen is beperkt.

Gevolgen voor gemeente Arnhem: terugwerkende kracht.

De uitspraken hebben directe gevolgen voor alle activiteiten die vanaf 1-1-2025 zijn gestart. Projecten waarbij intern salderen is toegepast tussen 2020 en 2025 moeten met terugwerkende kracht een vergunning aanvragen. Voor reeds afgeronde projecten (bijvoorbeeld de bouw van, of een andere tijdelijke situatie) zijn geen vergunningen vereist. Voortdurende activiteiten wel. Voor de gemeente Arnhem betreft het voornamelijk projecten zoals woningbouw maar ook mogelijk vergunningen voor industriële activiteiten.

PM Inventarisatie / Lijst met betrokken projecten opstellen in overleg met ODRA

2.3

Januari 2025 – Rechtbank Den Haag – Greenpeace vs. de Staat

In de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn juli 2021) zijn reductie doelen opgenomen welke in de toekomst moeten worden bereikt. De Greenpeace stikstofzaak draait om de rechtszaak die Greenpeace heeft aangespannen tegen de Nederlandse Staat vanwege het niet behalen van de gestelde doelen. De stikstofuitstoot en de impact daarvan op de natuur zijn onvoldoende afgenomen, stelde Greenpeace. Op 22 januari 2025 heeft de rechtbank in Den Haag Greenpeace in het gelijk gesteld en de Staat verplicht om vóór 31 december 2030 ervoor te zorgen dat op 50% van de stikstofgevoelige natuurgebieden niet meer stikstof neerdaalt dan de natuur aankan. Het gestelde doel van 40% reductie voor dit jaar (2025) zijn nog niet gehaald en niet binnen bereik.

Dit betekent dat de overheid strengere maatregelen moet nemen om de stikstofuitstoot te verminderen. De tik op de vingers die de Nederlandse Staat van de rechter kreeg is een pijnlijke bevestiging dat het huidige beleid van de regering (of beter: het ontbreken ervan) niet werkt.

Aanpassingen naar aanleiding van deze uitspraak

De uitspraak heeft geen directe uitwerking. Wel is hiermee duidelijk dat de Staat (landelijke beleid) nog ernstig te kort schiet. Al bij de presentatie van het Hoofdlijnen akkoord, tijdens de formatie werd duidelijk dat de budgetten voor het Nationaal Plan Landelijk Gebied (NPLG) werden gekort, en na het aantreden van het kabinet is het NPLG dat gericht was op reductie van stikstof emissies in zijn geheel ingetrokken. Daarmee is ook provinciaal beleid, het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) feitelijk gesneuveld.

Gevolgen voor gemeente Arnhem:

De directe uitwerking voor gemeente Arnhem is gering. Er zijn nog geen aanpassingen in de landelijke aanpak; er is op dit moment immers géén landelijke aanpak. Wel wordt er, mede door deze uitspraak, in de Ministeriële Commissie Economie & Natuurherstel onder leiding van premier Dick Schoof en met o.a. minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Femke Wiersma. Deze commissie heeft als doel om met voorrang te kijken naar de stikstofproblematiek in natuurgebieden zoals de Veluwe. Daaruit moet “een geïntegreerde aanpak te ontwikkelen voor zowel economische groei als natuurherstel” vloeien.

2.4

Januari 2025 – Oprichting Ministeriële Commissie Economie & Natuurherstel

Deze commissie is eind januari 2025 opgericht naar aanleiding van de verloren Greenpeace rechtszaak en heeft als doel om de stikstofproblematiek in natuurgebieden op te lossen. De belofte was om binnen twee maanden met resultaten te komen. Inmiddels blijkt dat er meer tijd nodig zal zijn om uit de huidige impasse te raken.

Totdat de commissie met een compleet pakket aan maatregelen komt, is alleen bekend in welke denkrichtingen er mogelijk gewerkt wordt.

Landelijke beleid

Het landelijk beleid werkt direct en via de provincie door. Duidelijk is wel dat er meerdere ontwikkelingen van invloed zijn op de besluitvorming. Er spelen landelijk en provinciaal een aantal zaken, zo is er onder andere nog geen sluitende oplossing voor de PAS-melders, en staat het behalen van de stikstofdoelen uit de Wsn blijvend onder druk, terwijl de tijd richting 2030 verstrijkt.

Gevolgen voor gemeente Arnhem

Voor de gemeente kan verandering van het landelijke beleid veel betekenen. Het schrappen van het NLPG en het uitblijven van vervangend beleid breekt ons nu op. Hoewel de landbouw een van de grootste uitstoters is, en er binnen de gemeente grenzen slechts een beperkt aantal agrariërs.

PM: Uitkomsten (compleet pakket) is niet eind maart opgeleverd. 25 april stemde de ministerraad in met een “startpakket” met stikstofmaatregelen.

2.5 Maart / April 2025 – Aankondiging Gelders beleid – 500 meter zone/stroken beleid

Naar aanleiding van de uitspraken van Raad van State in December, de uitspraak in de Greenpeace Stikstofzaak in januari en het vooralsnog uitblijven van landelijk beleid, onderneemt de provincie Gelderland actie om te voorkomen dat Gelderland 'op slot' blijft. Provinciale Staten van Gelderland heeft een voorbereidingsbesluit genomen waarmee zij stikstofemissie-arme stroken vast hebben gesteld. Hiermee wordt de bestaande situatie bevroren in een strook van 500 meter rond de stikstofgevoelige natuur binnen de Natura 2000-gebieden van onder andere de Veluwe. Dit betekent dat er op een enkele uitzondering na geen nieuwe activiteiten in deze strook worden toegestaan die zorgen voor de uitstoot van stikstof. Met dit voorbereidingsbesluit sorteren zij voor op een wijziging van de omgevingsverordening (zie [Zonering](#)). In de omgevingsverordening gaan zij regels opleggen voor de genoemde stikstofemissie-arme strook. Met deze maatregelen willen ze binnen een afzienbare tijd tot een daling van de stikstofuitstoot en -neerslag op stikstofgevoelige natuur komen. In combinatie met andere maatregelen moet dit leiden tot voldoende natuurherstel zodat Gelderland weer van het slot kan.

Brief gezamenlijke Veluwezoom gemeente – uitzondering Woningbouw?

Na het bestuurlijke informeren door de provincie Gelderland op 2 april, heeft het college met onder andere de colleges van Renkum en Rheden een brief aan Gedeputeerde Staten van Gelderland gestuurd. De oproep in deze brief was om de woningbouw in deze gemeenten onder de uitzonderingsclausule 'Groot Maatschappelijk Belang' te laten vallen. Er is een groot tekort aan woningen in de regio en in de woondeal zijn met regio en de provincie afspraken gemaakt over de realisatie van nieuwe woningen. Het besluit van de Provincie maakt het lastig om de doelstellingen qua woningaantal te halen.

De provincie heeft tot nu toe aangegeven dat er wel een aantal uitzonderingen zijn, bijvoorbeeld wanneer er slechts tijdelijk stikstof wordt uitgestoten of wanneer er 'een dwingende reden' is. Dat kan bijvoorbeeld gaan om dijkversterkingen, verkeersveiligheidsprojecten en Defensie. "Er zijn maar heel beperkt uitzonderingen gemaakt, we willen niet allemaal uitzonderingen die dan toch weer leiden tot extra stikstofuitstoot", aldus de provincie "We willen dat alle sectoren bij gaan dragen en dat betekent ook dat alle sectoren worden geraakt." Tot nu toe wordt de woningbouw wordt niet genoemd als uitzondering,

Gevolgen voor gemeente Arnhem:

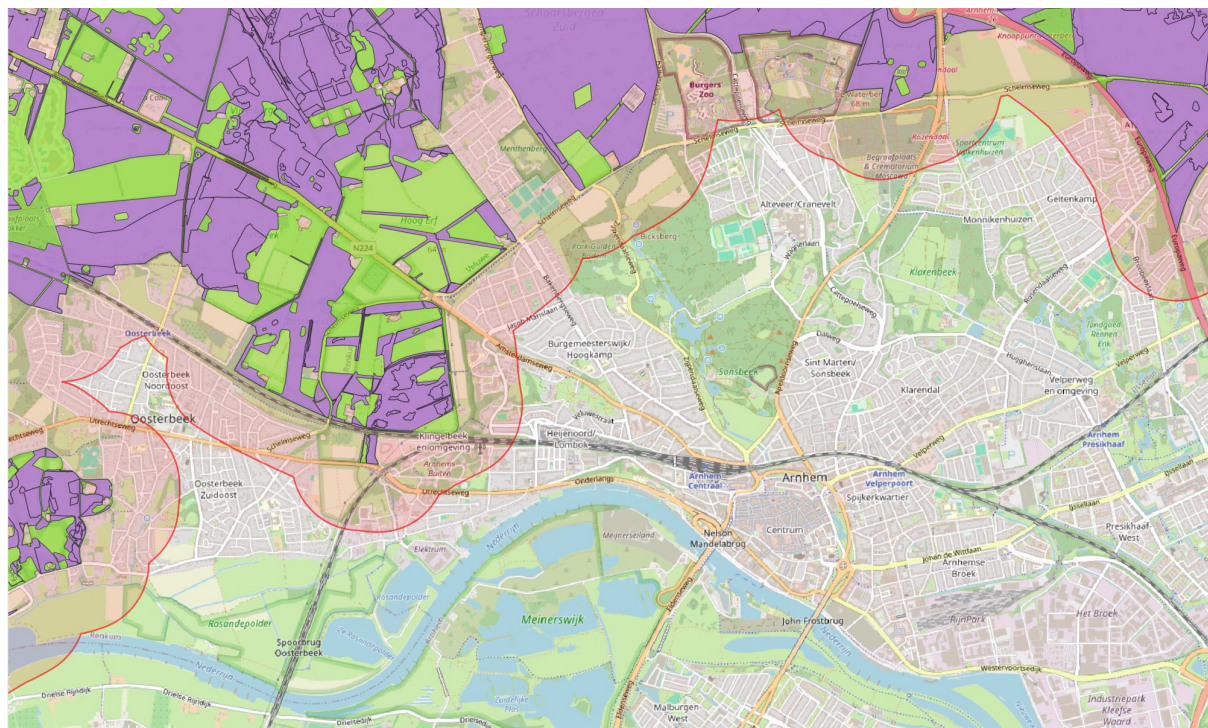
Het voorbereidingsbesluit zal gevolgen hebben voor de ontwikkelingen in deze zone maar het is nu onduidelijk om aan te geven hoe groot deze gevolgen zijn. Daarbij is het vooral belangrijk dat duidelijk wordt hoe de regels in de omgevingsverordening eruit komen te zien en of en onder welke voorwaarden nieuwe activiteiten straks mogelijk zijn.

16 April heeft GS ingestemd met Voorbereidingsbesluit. Uitwerking en perspectief voor Arnhem wordt uitgezocht. Er zijn uitzonderingen beschreven voor o.a. evenementen. De uitwerking hiervan wordt onderzocht. De meest relevante uitzondering op het voorbereidingsbesluit is de 70% reductie ten opzichte van 2018 als referentiejaar. Indien een project dit reductie percentage kan bereiken, kan er een uitzondering gemaakt worden. Dit kan mogelijk voor projecten relevant zijn. Behoeft uitwerking.

Communicatie vanuit Provincie Gelderland:

[Een volgende stap in de stikstofaanpak](#)

Om onze belangen te behartigen, hebben we besloten om niet te wachten op het formele participatietraject. In plaats daarvan vragen we proactief een gesprek aan bij de Provincie om vragen, verwachtingen, uitdagingen en kansen te bespreken. Dit doen we samen met partnergemeenten die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Deze gemeenten zijn inmiddels benaderd en we wachten nog op één reactie. Gelukkig zien we ook kansen om verschillende doelen te combineren en bij te dragen aan het terugdringen van stikstofuitstoot.

500 meter rond de stikstofgevoelige natuur van de Veluwe rondom Arnhem (paarse gebieden zijn stikstofgevoelig)

2.6 25 April 2025 – Aankondiging startpakket maatregelen Ministeriële Commissie

Op 25 April stemde de ministerraad in met een startpakket met stikstofmaatregelen. Premier Dick Schoof beloofd eerder eind maart een volledig plan rond te hebben. De speciale kabinetscommissie kwam eind april met 'de eerste contouren' van een plan:

Kamerbrief: 25-04-2025 [Problematiek rondom stikstof en PFAS | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Het startpakket, met een budget van 2,2 miljard euro, omvat onder andere de doorontwikkeling van doelsturing, een vrijwillige extensiveringsregeling voor de melkveehouderij, en een vrijwillige beëindigingsregeling voor veehouders zonder bedrijfsopvolging. Er wordt direct actie ondernomen in de Veluwe en de Peel, met 600 miljoen euro gereserveerd in de Voorjaarsnota. Daarnaast worden maatregelen genomen op het gebied van mobiliteit en industrie. Dit pakket vormt de basis voor verdere stappen om zekerheid en duidelijkheid te bieden aan boeren, bedrijven en burgers.

Kernpunten

- Het kabinet werkt via een viersporenaanpak op basis van de volgende sporen:
 1. Een gefaseerde, fundamentele aanpassing van het vergunningstelsel.
 2. Een maatregelpakket gericht op structurele daling van stikstofemissie en natuurbehoud en -herstel.
 3. Aandacht voor de maatschappelijke en sociaaleconomische gevolgen van de rechtelijke uitspraak.
 4. De inzet op Europees niveau.
- De brief beschrijft de concrete stappen die het kabinet al op korte termijn (Q2/Q3) gaat zetten.
- Daarnaast wordt ingegaan op maatregelen en oplossingsrichtingen die het kabinet op de middellange en langere termijn wil inzetten.
- De komende maanden gebruikt het kabinet voor verdere uitwerking en zorgvuldige besluitvorming richting de augustusbesluitvorming

Aanpassingen in beleid

Het startpakket bevat een aantal sporen, waarbij maatregelen op verschillende manieren de vergunningverlening weer moet 'vlot trekken'. Een van de opvallende voorgestelde wijzigingen betreft de omslag van depositie- naar emissiesturing. Daarvoor geeft minister Wiersma aan dat rond de zomer een voorstel gepresenteerd wordt om de kritische depositiewaarde uit de wet te halen en te vervangen door een juridisch houdbaar alternatief, in de vorm van emissiedoelen.

Het pakket bevat onder meer de invoering van een rekenkundige ondergrens, vervanging van de wettelijke stikstofdoelen en een regionale aanpak in gebieden met de grootste opgaven, zoals de Veluwe en de Peel. Voor de korte termijn is €2,2 miljard beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt onder andere ingezet voor doelsturing, een vrijwillige beëindigingsregeling voor veehouders en een regeling voor extensivering in de melkveehouderij.

Ook werkt het kabinet aan een nieuw vergunningstelsel, dat beter aansluit op de staat van de natuur en alle bijbehorende drukfactoren. De uitwerking hiervan wordt na de zomer verwacht.

Gevolgen voor gemeente Arnhem

De brief van de minister bevat nog geen compleet pakket en niet duidelijk is of en wanneer 'het slot' van Nederland af gaat. De genoemde concrete acties op korte termijn raken de gemeente Arnhem niet direct, naar het lijkt, maar van directe verbetering van de situatie is ook geen sprake. Ook leiden deze acties niet tot het direct vlot trekken van de vergunningverlening.

PM: Uitwerking gevolgen brief volgt. Eerste indruk: Aanvullende maatregelen zijn benodigd, budget lijkt niet aan te sluiten bij de uitgesproken ambities. Het kabinet werkt de komende maanden aanvullende maatregelen en de vergunningensystematiek verder uit.

LEESWIJZER : Hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn op dit moment niet meer (volledig) actueel.

De ontwikkelingen van de afgelopen maanden hebben het landschap sterk veranderd. De hoofdstukken zijn deels geactualiseerd, deels geschrapt. De hoofdstukken zijn louter informatief opgenomen. Mogelijk is benoemd beleid nog niet vastgesteld, zijn resultaten van onderzoeken nog niet verwerkt of zijn werkwijzen niet meer relevant.

Indien tekst met PM [Pro Memorie] is gemarkeerd, is tekst verwijderd, en/of wordt het onderwerp nog geactualiseerd.

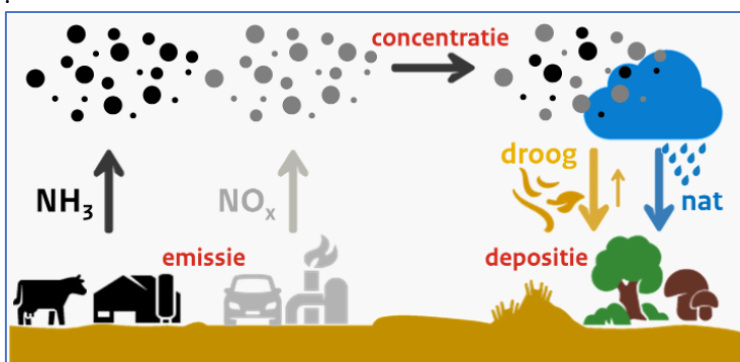
3 Stikstof: wat is het

3.1 Wat is stikstof

Ongeveer 78% van onze atmosfeer bestaat uit niet reactief stikstofgas (N_2). De rest van de atmosfeer bestaat voornamelijk uit zuurstof (ongeveer 21%), met sporen van andere gassen. Dit stikstofgas vormt een natuurlijk onderdeel van de atmosfeer en heeft geen effect op de natuur. Het zijn stikstofverbindingen, en vooral overmatige toevoeging daarvan aan het milieu door menselijke activiteiten, wat 'stikstof' tot een belangrijk probleem maakt. Deze reactieve stikstofverbindingen kunnen de biodiversiteit, de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en de gezondheid van mensen en dier verslechteren.

Deze toegevoegde stikstof komt op twee manieren in de atmosfeer terecht. Ten eerste door de uitstoot van ammoniak. Dat gebeurt hoofdzakelijk door agrarische bedrijven. De balans in de kringloop van stikstofhoudende meststoffen is met de uitvinding van kunstmest (Haber-Boschproces) verstoord geraakt. De wereldwijde voedselketen is hiervan afhankelijk, maar brengt daarmee via plant en dier een overschot aan reactief stikstof in omloop.

Een tweede bron is de uitstoot van stikstofoxiden: NO_x . NO_x is een hoofdzakelijk een bijproduct van verbrandingsprocessen, en ontstaat bij hoge temperaturen. NO_x verspreidt zich beter door de atmosfeer dan ammoniak, en slaat verder van de bron neer. Uitstoters van deze NO_x -verbindingen zijn bijvoorbeeld de industrie, maar ook mobiliteit zoals auto's.

Beide bronnen veroorzaken een neerslag, (depositie) in de vorm van stikstofverbindingen. Deze hoge stikstofdepositie kan leiden tot overbemesting en verzuring, wat de balans van ecosystemen kan verstoren en veranderingen in de oorspronkelijke vegetatie kan veroorzaken. Dit kan op zijn beurt leiden tot een afname van de biodiversiteit en het verdwijnen van bepaalde vaak gespecialiseerde soorten (schimmels, kevers, vlinders zoals heidevlinder zoals koolmees, vogels).

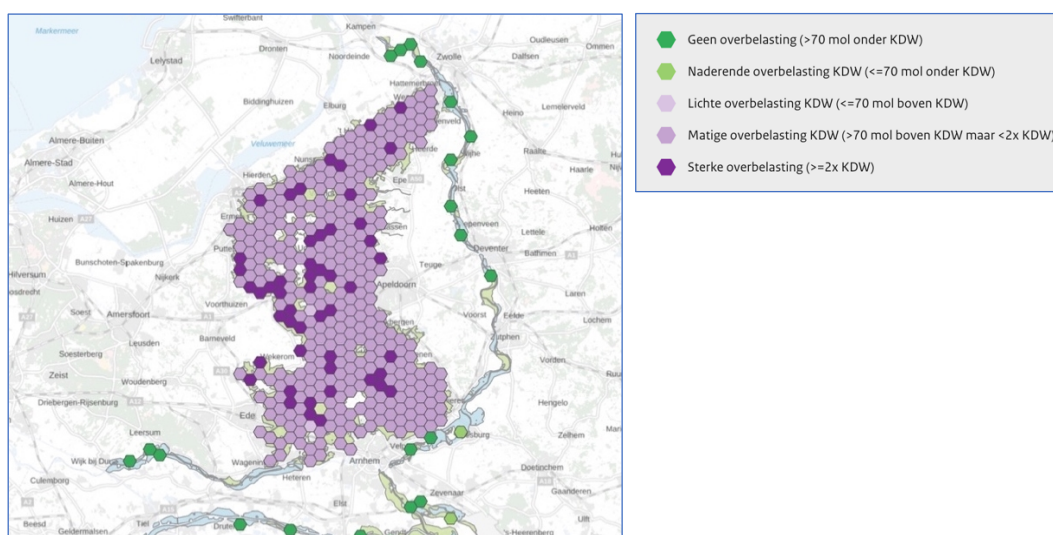
Voor Natura 2000-gebieden in Europa hebben we afgesproken dat we de natuur in deze gebieden in haar huidige staat moeten behouden of verbeteren. Echter, de hoge stikstofdepositie vormt een van de belangrijkste bedreigingen voor het behalen van deze doelstelling in Nederlandse natuurgebieden, aangezien het de natuurlijke balans in deze gebieden kan verstoren en schade kan toebrengen aan de habitats en soorten die beschermd moeten worden.

3.2 PM De situatie in Arnhem

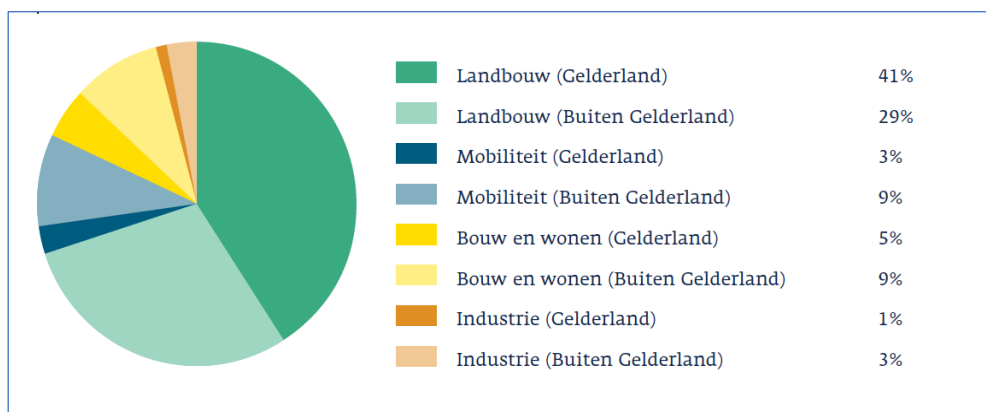
Arnhem is omringd door Natura 2000-gebieden. Een deel van deze Natura 2000-gebieden is in bezit en in beheer van de gemeente Arnhem. Natuurherstel zal hier ook moeten plaatsvinden. We willen en moeten daar onze bijdrage aan leveren. Daarnaast wil de gemeente Arnhem zich ook kunnen blijven ontwikkelen. Denk bijvoorbeeld aan de verstedelijkingsopgave die de Provincie Gelderland, de regio's en de gemeenten met elkaar hebben bepaald en waar een woondeal met de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening is gesloten.

De voor Arnhem meest nabij gelegen overbelaste Natura 2000-gebieden zijn de Veluwe en de Rijntakken. Uit figuur 1 blijkt dat met name de Veluwe zwaar overbelast is met stikstof. Voor de Rijntakken geldt dit in mindere mate.

Het grootste deel van deze stikstofdepositie wordt veroorzaakt door Gelderse landbouwactiviteiten (figuur 2). De andere sectoren (industrie, bouwen en wonen en mobiliteit) leveren een significant kleinere bijdrage aan deze stikstofdepositie.

figuur 1 Mate van overbelasting natuur (AERIUS monitor peiljaar 2021)

figuur 2 Herkomst stikstofdepositie op stikstofgevoelige Gelderse Natura 2000-gebieden (uitvoeringsagenda GMS 2021-2025).

De stikstofproblematiek raakt de gemeente Arnhem en wel op de volgende wijze:

- Ook de Arnhemse natuur staat onder druk.
- De gemeente Arnhem heeft door haar eigen beleid invloed de uitstoot van stikstof, zij het beperkt.
- Via eigen natuurbeheer directe, maar beperkte invloed op instandhoudingsdoelstellingen van gehele Natura 2000-gebieden.

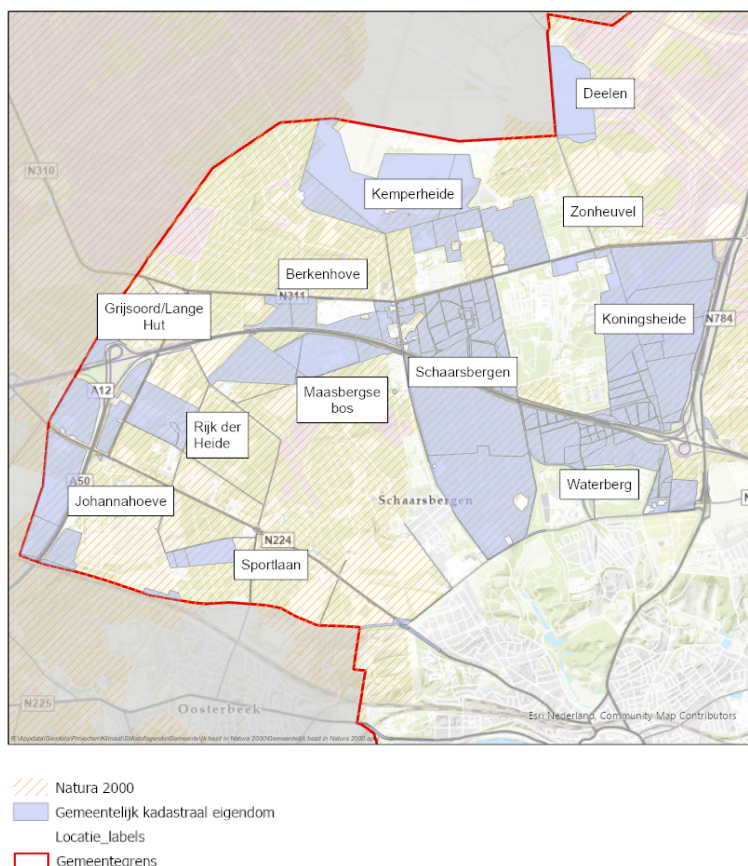
- De gemeente Arnhem wil (woningbouw) projecten realiseren. Deze kunnen onder druk komen te staan als vergunningverlening uitblijft.

De sturingsmogelijkheden om stikstofdepositie terug te dringen zijn voor en binnen de gemeente Arnhem relatief beperkt. De grootste winst is immers te behalen in de landbouw. Deze sector is maar beperkt aanwezig binnen de gemeente Arnhem. Maar dat wat we wél kunnen doen brengen we in beeld.

Per onderwerp wordt dit hieronder uitgewerkt.

3.3 De aangetaste natuur herstellen

Landelijk is er een algehele afname van de biodiversiteit als gevolg van de stikstofdepositie (verzuring en vermessing) en van de klimaatverandering (verdroging) en als gevolg van versnippering van leefgebied van diersoorten. Dit speelt ook in Arnhem. De gemeente Arnhem bezit en beheert verschillende bos, natuur- en landbouwgebied gelegen in Natura 2000. In onderstaande figuur 3 is het grondbezit Natura 2000-gebieden van de gemeente Arnhem weergegeven.

figuur 3 grondbezit van de gemeente Arnhem, Natura 2000-gebieden, oktober 2023

Ook de natuur binnen Natura 2000-gebieden van de gemeente Arnhem staat onder druk. Om daar zicht op te krijgen wordt sinds 2022 in diverse gebieden de biodiversiteit gemonitord. Zo nodig kan dit leiden tot acties om de biodiversiteit te vergroten. Voor de bos en natuurgebieden gelden vooral het natuurvolgend bosbeheer inclusief bodemverbetering, de aanleg van bosranden en poelen, het beheren van oude heidevelden, ontwikkelen van heischrale graslanden en natuurinclusieve landbouw op de percelen in eigendom en beheer van de gemeente. Deels via ons reguliere beheer, deels wordt dit projectmatig opgepakt. Ook de elders beschreven gebiedsprocessen dragen bij aan het vergroten van de biodiversiteit.

figuur 4 De heide is op veel plaatsen aangetast (hier: vergrassing, teruglopende bloei).

3.4 Reduceren stikstofuitstoot

Voor het structureel herstellen van de natuur is het belangrijk dat de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden blijvend wordt teruggebracht. Daarvoor zijn ingrijpende maatregelen aan de bron noodzakelijk.

De mogelijkheden voor de gemeente Arnhem om significant bij te dragen aan het terugdringen van stikstofemissie zijn beperkt. Desalniettemin wil de gemeente Arnhem dat doen wat er wél binnen haar mogelijkheden ligt.

Uitvoeringsagenda Lucht 2024 – 2030

De Uitvoeringsagenda Lucht is onderdeel van het Plan Gezonde Leefomgeving en draait vooral om het terugdringen van de uitstoot van stikstofoxiden en fijnstof om de gezondheid te beschermen. Het verkeer is de belangrijkste factor wat betreft stikstofoxiden in Arnhem. De gemeente neemt onder andere de volgende maatregelen:

- Milieuzone voor diesel personenauto's en autobussen
- Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) zone voor bestelauto's en vrachtwagen
- Werken naar Zero Emissie OV met behulp van trolley- en CNG bussen
- Walstroom langs de Rijnkade

LANDBOUW IN ARNHEM

NATUURINCLUSIEF/NATUURVOLGENDE BEHEER

Arnhem heeft de ambitie om een gezond, vitaal en leefbaar buitengebied/platteland te stimuleren en te bewaken (zowel ecologisch als economisch). Landbouw vindt plaats met respect voor natuur en voor mens; landbouwactiviteiten dienen natuurinclusief (coalitieakkoord 2022-2026) te zijn én kennen een duurzaam verdienmodel voor boeren. Voor de agrarische gronden (in en rond de stadsparken, het buitengebied van Arnhem Noord en rond de uiterwaarden van de Rijn en IJssel) die reeds in beheer zijn van Gemeente Arnhem, geldt natuurinclusief beheer. Daar waar de Gemeente Arnhem de grond niet in eigen beheer heeft, maakt de gemeente afspraken met pachters over natuurinclusief beheer van deze gronden. Natuurinclusief beheer wil zeggen dat er duurzaam wordt bijgedragen aan de kwaliteit en veerkracht van de natuurlijke omgeving.

GBIEDSPROCESSEN NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

Gemeente Arnhem faciliteert haar agrariërs in de transitie naar natuurinclusieve landbouw, een duurzame vorm van landbouw die actief bijdraagt aan de kwaliteit en veerkracht van de natuurlijke omgeving. We doen dat samen met de boeren en in afstemming met de provincie Gelderland en andere betrokken stakeholders, zoals het collectief BoerenNatuur Veluwe (voorheen Collectief Veluwe).

Binnen deze gebiedsprocessen wordt verlaging van de stikstofdepositie als een bijkomend en gewenst neveneffect van de extensivering van de landbouw beschouwd. Onder de deelnemers van de gebiedsprocessen bevinden zich enkele melkveehouderijen waarvan het aannemelijk is dat zij (gezien hun stikstofuitstoot in relatie tot de nabijheid van Natura 2000-gebied) tot de zogeheten piekbelasters behoren. Het Rijk biedt enkele subsidieregelingen, waaronder de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv+ regeling), een subsidieregeling voor veehouders die willen stoppen met hun bedrijf of een locatie van hun bedrijf.

Mobiliteit/bouwen

BELEID, DUURZAAM MOBILITEITSPLAN

De gemeente Arnhem onlangs het duurzaam mobiliteitsplan vastgesteld. In het mobiliteitsbeleid is naast de bereikbaarheid van de stad ook het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht uitgangspunten zijn. We willen niet alleen voor alle doelgroepen goed bereikbaar zijn, we willen ook de verkeersoverlast zoveel mogelijk tegengaan en voor een zo schoon en veilig mogelijk leefklimaat zorgen. Bij het bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie kijken we eerst naar de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto. Schone lucht krijgt dus volop aandacht bij het ontwikkelen van het mobiliteitsbeleid. Het terugdringen van stikstofuitstoot door mobiliteit is expliciet meegenomen in het mobiliteitsplan.

AANLEGFASE

Het aanleggen en onderhouden van infrastructuur kan stikstofdepositie veroorzaken. Tot nu toe heeft dat nog niet geleid tot problemen bij deze projecten (bijvoorbeeld de aanleg van nieuwe fietsinfra). Dit komt onder andere omdat de projecten al worden uitgevoerd met zoveel mogelijk schone machines (etc). Het is niet uit te sluiten dat in de toekomst bij de uitvoering van grotere mobiliteitsprojecten dit wel tot (stikstof)problemen gaat leiden. Binnen de huidige ontwikkelingen zijn er gebieden waar mogelijk de uitvoering stopt, indien landelijk of provinciaal beleid nieuwer ontwikkelingen onmogelijk maakt.

ONTWIKKELINGEN

Het programma Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) is een nationaal programma en biedt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen en bouwlogistiek tot aan 2030. Het is een overkoepelend programma om ontwikkelingen op het vlak van emissiereducties (Klimaatakkoord, stikstof, Schone Luchtakkoord) integraal op te pakken.

De gemeente Arnhem heeft al in 2019 het Schone Lucht Akkoord ondertekend en is sindsdien betrokken bij de pilotgroep zero emissie bouwmachines. De reden om hier actief aan deel te nemen was in eerste instantie de luchtkwaliteit in Arnhem, maar later kwam daar de unieke positie van Arnhem, ingeklemd tussen twee Natura 2000-gebieden, nog bij. De aandacht is tot nu toe hoofdzakelijk gericht op de reductie van CO₂ en fijnstof. Tegelijk beperkt dit ook de uitstoot van stikstof fors en draagt daarmee ook bij aan het herstel van de natuur.

AGENDA KOMENDE PERIODE

- Stikstof is expliciet meegenomen in het mobiliteitsplan.
- Doorontwikkelen programma Schoon en Emissieloos Bouwen en daarin stikstofreductie expliciet meenemen.
- Handelingskader vaststellen voor projecten die in uitvoering gaan.

Economie

WAT DOE WE AL

Vanuit het programma New Energy made in Arnhem (NEMIA) 2020-2030 werken we aan de vermindering van de CO₂-uitstoot. De doelgroep 'bedrijven en industrie' is daarin belangrijk aangezien zij voor een groot deel verantwoordelijk is voor de CO₂-uitstoot.

Op verschillende manieren wordt geprobeerd het energieverbruik te reduceren en de overgang naar duurzame energie te stimuleren. Zo worden onder andere Green Deals gesloten met branches (zoals de zorg) of gebieden (bijvoorbeeld Gelderse Poort) waarin doelen worden vastgelegd en gezamenlijk agenda's en acties worden opgesteld en uitgevoerd. Ook zijn we in overleg met de 20 grootste verbruikers van energie in Arnhem. Met hen verkennen we kansen voor energietransitie, toepassing van innovaties en samenwerking.

AGENDA KOMENDE PERIODE

We zetten het al ingezette programma NEMIA voort. Dit programma is in aanleg gericht op het reduceren van de uitstoot van CO₂. Spin-off daarvan is de reductie van stikstofuitstoot.

Evenementen

De provincie heeft gemeenten en grondeigenaren gewezen op de Wet Natuurbescherming en evenementen in de buitenlucht. De provincie geeft aan dat zij organisatoren (initiatiefnemers) in het kader van deze wet moeten wijzen op de verplichting om onderzoek te doen naar effecten op de (beschermde) flora en fauna als gevolg van de aanwezigheid van mensen, licht en/of geluid. Daarnaast wijst de provincie op het mogelijk risico van stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden door evenementen.

De actuele ontwikkelingen in het beleid van de provincie, kan het voor nieuwe evenementen onmogelijk maken als deze binnen de stroken van 500 meter rond de Veluwe gepland staan. De provincie kiest voor zonering om gebiedsgericht te werken aan verbetering van herstel van Natura 2000- gebieden. Voor de Veluwe werkt de provincie met een duidelijk doel om de depositie van stikstof te verminderen. Het genoemde percentage van 60-70% is een indicatie.

Het uitgangspunt is dat alle sectoren bijdragen. Hiermee worden natuurgebieden minder kwetsbaar voor extra stikstof. Het plan van aanpak wordt de komende maanden verder uitgewerkt.

Voor evenementen betekent dat:

- Nieuwe evenementen vanaf 2025 per direct moeten voldoen aan de lagere normen voor uitstoot. Dat betekent dat deze evenementen geen depositie hebben op Natura2000 gebieden Veluwe en Rijntakken.
- Bestaande evenementen (referentiejaar 2024) vallen in de overgangsperiode en moeten deze norm uiterlijk in 2030 behalen. De evenementen moeten wél maatregelen treffen om de depositie omlaag te brengen

De verplichting voor het verkrijgen van de vergunningen ligt bij de initiatiefnemers, in dit geval de organisatoren van evenementen. Zij zijn vaak niet op de hoogte van deze wetgeving en hebben gebrek aan kennis en worden vaak laat in het proces geconfronteerd met een vraag om een stikstofdepositieonderzoek uit te voeren.

Het opzetten van stikstofbeleid voor evenementen faciliteert de initiatiefnemers en voorkomt het spreekwoordelijke deksel op de neus en onnodige kosten.

AGENDA KOMENDE PERIODE

We ontwikkelen een stikstofbeleid voor evenementen waarbij we de stikstofuitstoot en depositie in kaart brengen voor de evenementenlocaties in Arnhem. Daaraan koppelen we de wijze waarop we deze evenementen kunnen verduurzamen en daarmee ook de stikstofuitstoot terugbrengen. De marsroute tot 2030 om doelen te bereiken wordt in beeld gebracht.

3.5 Stikstof en woningbouwprojecten

De nabijheid van Natura 2000-gebieden betekent ook dat er snel sprake is van toename van stikstofdepositie als gevolg van activiteiten, bouwprojecten, onderhoudswerkzaamheden, evenementen in of namens de gemeente Arnhem

De gemeente Arnhem wil zich verder kunnen ontwikkelen. Dat gaat gepaard met het realiseren van projecten op gebied van mobiliteit, bedrijventerreinen en woningbouw.

Voor veel van deze projecten, alleen als sprake is van significante effecten op Natura 2000-gebieden, heb je voor de realisatie en de gebruiksfase een natuurvergunning nodig. We geven aan of de Arnhemse projecten gevolgen hebben voor stikstofdepositie in omringende Natura 2000-gebieden. We bepalen of dit belemmerend is om een natuurvergunning te krijgen en welke mitigerende maatregelen kunnen worden genomen om vergunningverlening wél mogelijk te maken. Daarbij richten we ons met name op de woningbouwprojecten tussen nu en 2030/2035. Daarna zou de stikstofdepositie in Nederland zo ver moeten zijn gereduceerd dat “normale” vergunningverlening voor projecten weer mogelijk is.

Tot begin 2025 is het binnen de gemeente Arnhem steeds gelukt om met het faseren, intern salderen en het beperken van de stikstofemissie (bijvoorbeeld door bouwen met elektrisch materieel) de projecten gewoon door te laten gaan.

Door de uitspraak van 18 december is intern salderen niet meer mogelijk zonder natuurvergunning. Andere mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk om zonder vergunning te kunnen bouwen. Voor projecten dichtbij Natura 2000-gebieden is dit soms niet mogelijk.

DE WONINGBOUWOPGAVE

De gemeente Arnhem heeft zich gecommitteerd aan de verstedelijkingsstrategie Arnhem, Nijmegen, Foodvalley. De woningproductie is vastgelegd in de woondeal met de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Voor Arnhem betekent dit de realisatie van 16.000 woningen tot 2040. Deze projecten worden betrokken in deze stikstofscan.

PM

Er is in beeld gebracht in hoeverre en in welke mate de realisatie van woningbouwprojecten zorgt voor te veel stikstofdepositie. We geven mogelijke risicobeheersmaatregelen aan.

Stikstof en woningbouw

De gemiddelde stikstofdepositie in Nederland is ongeveer 1500 mol/ha/jaar. Bij een gemiddelde depositiewaarde rond de 1000 mol/ha/jaar zou een groot deel van de natuur redelijk rond de kritische depositiewaarden (drempel waarboven de stikstofbelasting schadelijk wordt voor de natuur en biodiversiteit van een gebied) liggen. (bron: WUR).

De bijdrage aan de stikstofdepositie van de komende Arnhemse woningbouwprojecten bedraagt gemiddeld 0,09 mol/ha/jaar per project. Een zeer geringe bijdrage maar geen 0 en daarmee kan dit een probleem zijn bij vergunningverlening.

De stikstofdepositie door woningbouw is eerder een juridisch dan een milieuprobleem.

DE WOONPROJECTEN IN BEELD

Projecten veroorzaken zowel in de bouwfase als in de gebruiksfase stikstofdepositie. Weliswaar in geringe mate maar soms toch zoveel dat het de vergunningverlening in de weg kan zitten.

We hebben de

woningbouwprojecten van de gemeente Arnhem in beeld gebracht, de stikstofdepositie globaal bepaald. Daarmee bepalen we per project de hoeveelheid stikstofdepositie en de plaats waar deze stikstof neerslaat.

Bij (woningbouw)projecten zijn twee fase te onderscheiden: de bouwfase en de gebruiksfase.

Eerder was de stikstofdepositie tijdens de **gebruiksfase** bij woningbouw vaak niet maatgevend. Door o.a. gasloos te bouwen neemt de stikstof-emissie af. Bij grotere projecten kan echter het toeleidende verkeer weer een toename van de stikstofemissie teweegbrengen. Sinds de wijziging in de modellering rondom de koude start emissies, is ook de gebruiksfase kritisch.

De bouwfase gaat vaak gepaard met emissies van stikstofverbindingen, voornamelijk afkomstig van bouwmachines en transport. Door te werken met schoner materieel en transport kan deze fase voor stikstof worden verbeterd. De bouwfase is slechts tijdelijk en dat heeft ook weer invloed op de stikstofbelasting van de natuur.

AERIUS wordt gebruikt voor het beoordelen van de milieueffecten van stikstofuitstoot en het nemen

van maatregelen om de stikstofuitstoot te verminderen. Het maakt gebruik van gegevens zoals stikstofemissies van verschillende bronnen (bijvoorbeeld projecten of bedrijven), meteorologische gegevens en geografische informatie om de stikstofverspreiding en -depositie te bepalen. De stikstofdepositie wordt bepaald in hexagonen, zeshoekige gebieden, waardoor een gedetailleerde analyse en visualisatie van stikstofverontreiniging mogelijk is (figuur 1 Mate van overbelasting natuur (AERIUS monitor peiljaar 2021).

COMPENSERENDE MAATREGELEN

Vervolgens hebben we gekeken welke instrumenten eventueel kunnen worden ingezet om de stikstofdepositie te compenseren. Compensatie van stikstof (intern of extern salderen) vereist een natuurvergunning, welke in het geval van de gemeente Arnhem bij de provincie Gelderland moet worden aangevraagd

Intern salderen.

PM <vervallen zonder vergunning> Zie paragraaf 2.2

Extern salderen

Extern salderen betekent het compenseren van stikstofuitstoot van het project door het doelgericht weghalen van stikstofbronnen buiten het projectgebied. Dit kan bijvoorbeeld door het uitkopen van een agrarisch bedrijf en die te koppelen aan een project.

Omdat we streven naar het herstellen van de natuur en dus het terugbrengen van de stikstofdepositie zetten we niet alle stikstof in die we bij het weghalen van stikstofbronnen beschikbaar krijgen als compensatie voor de toename de stikstofdepositie als gevolg van activiteiten.

Tot nu toe zijn er geen projecten in Arnhem aan de orde geweest waarbij gebruik gemaakt is van het instrument extern salderen. Wel zijn er enkele projecten geweest waar gebruik is gemaakt van een stikstofbank (zie hieronder) om het project voor stikstof haalbaar te maken.

Stikstof banken

PM

GIS-SYSTEEM

Informatie kan worden ondergebracht in een GIS systeem. Dat maakt het mogelijk om per project op detailniveau op specifieke locaties (hexagonen) de toename van de stikstofdepositie af te lezen en bij het weghalen van bronnen de afname te bepalen. Er kan daardoor doelgericht worden gekeken naar compenserende maatregelen om projecten mogelijk te maken.

PROJECTEN IN DE TIJD

Tot begin dit jaar zijn we er steeds in geslaagd om ondanks de stikstofproblematiek de woningbouwprojecten door te laten gaan. De ligging van de projecten ten opzichte van Natura 2000-gebieden in relatie tot het aantal woningen was daarin belangrijk, maar ook het intern salderen (wegstrepen van stikstofuitstoot tegen de stikstof die verdwijnt op de projectlocatie) speelde daarbij een belangrijke rol.

De ontwikkelingen die zijn beschreven in hoofdstuk 2 zorgen ervoor dat we per project opnieuw moeten bekijken of deze een probleem hebben met stikstof. We weten dat de projecten die binnen 500 meter van de stikstofgevoelige natuurgebieden van de Veluwe liggen nu niet gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast levert de koude start (zie paragraaf 2.1) een hogere depositie in de gebruiksfase van projecten.

De conclusie is dat door de actuele ontwikkelingen bij de woningbouwprojecten die dichtbij Natura 2000-gebied is gelegen, stikstof lastiger te onderbouwen is dan een half jaar geleden. Daarnaast is het ook moeilijker om hiervoor een vergunning te krijgen van het bevoegd gezag indien nodig. De eisen aan de onderbouwing van een aanvraag zijn strenger geworden.

PM

MATE VAN BIJDRAGE AAN STIKSTOFDEPOSITIE

PM

[actualiseren: Intern salderen zonder vergunning niet meer mogelijk. Ook strokenbeleid maakt nieuwe ontwikkelingen in gebieden onmogelijk indien (intern/extern) salderen vereist is: Provincie geeft geen vergunningen in dit gebied]

Van de meeste projecten is de stikstofdepositie op basis van kengetallen berekend. Deze berekeningen zijn gedaan met een worst-case aanname voor deze kengetallen. Ook is nog geen rekening gehouden met eventuele mogelijkheden de stikstofdepositie extern te salderen. Bij de uiteindelijke vergunningaanvraag worden gedetailleerde berekeningen gemaakt van de dan bekende definitieve plannen. Deze berekeningen zijn daardoor preciezer en leidde bij gelijkblijvend programmering vaak tot een lagere stikstofdepositie.

Een deel van de plannen leidt niet tot een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-hexagonen. Voor de projecten die wel leiden tot een toename maken we een onderscheid in drie klassen:

- Minder dan 0,02 mol/ha/jaar: deze overschrijding is zeer waarschijnlijk oplosbaar als de definitieve plannen gedetailleerd worden berekend.
- Tussen 0,02 en 0,05 mol/ha/jaar: Voor een deel kunnen deze plannen ook profiteren van een meer nauwkeurige berekening. Mocht dat niet voldoende blijken te zijn dan kon de stikstofdepositie gecompenseerd worden door *intern salderen*. Stikstof die wordt weggehaald binnen de plangrenzen mag worden weggestreept tegen de extra stikstof die door het project wordt geproduceerd. Sinds 2025 is daarvoor wel een natuurvergunning vereist.
- Meer dan 0,05 mol/ha/jaar. Ook hier ga je eerst nauwkeuriger rekenen en kijken of *intern salderen* wat kan opleveren. Mocht dat uiteindelijk niet voldoende zijn dan kan gezocht worden naar bronnen buiten het plangebied: *extern salderen*.

RESULTATEN

PM<Verouderd>

AGENDA WONINGBOUWPROJECTEN KOMENDE PERIODE

PM

4 PM Samenwerking met Provincie Gelderland, Regio, Rijk

4.1 PM Regioarrangement

PM Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving rondom de hoofdopgaven energie/economie, verstedelijking/wonen (incl. mobiliteit) en landelijk gebied. Dit is samen met de andere Gelderse regioarrangementen de basis voor het zogenaamde Ruimtelijke voorstel van Provincie aan het Rijk.

Wij hebben bovendien samen met Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten een Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

4.2 PM Samenwerking Zuid-Veluwse gemeenten Arnhem - Renkum – Rheden - Rozendaal

De Zuid-Veluwse gemeenten hebben voor wat betreft de woningbouwprojecten te maken met overeenkomstige problematiek. De gemeentegrenzen zijn hierbij slechts een bestuurlijke grens en geen fysiek/inhoudelijke. Allemaal gelegen aanpalend aan het grootste Natura 2000-gebied van Nederland.

De woonagenda's worden via de Verstedelijkingsstrategie al met elkaar gedeeld en afgestemd. Het is vervolgens ook logisch om dat ook te doen met het onderwerp stikstof. Daarmee stemmen we onderling af en we delen elkaars kennis. Daar waar salderen aan de orde komt kunnen we samen optrekken en afstemmen. Op onderwerpen kunnen we de Zuid-Veluwse belangen afstemmen en op de geëigende (bestuurlijke) tafels naar voren brengen. De gemeente Arnhem is voor wat betreft stikstof nu de trekker van deze samenwerking.

Wij hebben met o.a. deze gemeenten een brief aan Gedeputeerde Staten van Gelderland gestuurd, naar aanleiding van het voorbereidingsbesluit. De oproep in deze brief is om de woningbouw in deze gemeenten onder de uitzonderingsclausule 'Groot Maatschappelijk Belang' te laten vallen. Er is een groot tekort aan woningen in de regio en in de Woondeal 2.0 zijn met regio en de provincie afspraken gemaakt over de realisatie van nieuwe woningen.

5 PM Samenvatting en conclusies

De aspecten waar de stikstofproblematiek de gemeente Arnhem raakt zijn:

- Het herstellen van de natuur.
- Bijdragen aan het reduceren van de stikstofuitstoot.
- De vergunningverlening voor (woning)bouwprojecten.

Natuurherstel

Met toegespitst beheer en het realiseren van kleine projecten werken we aan het robuust maken van onze natuur. Natuur die tegen een stootje kan.

Reduceren stikstofuitstoot

De sturingsmogelijkheden binnen de gemeente Arnhem om de stikstofuitstoot significant te verlagen zijn beperkt. De grootste slag moet gemaakt worden in de landbouwsector en deze is maar beperkt aanwezig binnen de gemeente Arnhem. Maar daar waar er wél mogelijkheden zijn willen we deze wel pakken.

Op veel beleidsvlakken wordt dit al opgepakt of wordt dit nu in beleidsplannen opgenomen. Door een goede onderlinge afstemming kunnen de maatregelen elkaar wellicht versterken. Afstemming helpt in ieder geval voor het uitdragen van het gevoerde beleid.

PM Stikstof en (woning)bouw

<Actualiseren>